

Høringsuttalelse 202304618

Nedleggelse av regulering – Nordre og Mellom Røgden

Viser til saksnummer 202304618 vedrørende søknad fra Fortum AB om nedleggelse av regulering i Nordre og Mellom Røgden. Høringsuttalelsen sendes på vegne av vannområdene Glomma – Kongsvingerregionen, Røgden – Norsälven og Vrangselsva – Byälven.

Uttalelsen tar utgangspunkt i forholdene ved både Nordre og Mellom Røgden.

Fisk og bunndyr

Ut fra Norconsult AS sin rapport om konsekvenser for naturmiljø og allmenne interesser vil nedlegging av damkonstruksjonene føre til hyppigere og større flommer i vassdraget enn hva som er tilfelle i dag. Naturlige flomhendelser kan ha positiv effekt for biologisk mangfold. Det skaper blant annet områder for skjul, oppvekst- og gyteplasser for fisk. I tillegg renses kvelende slam bort fra elvebunnen, som gir rom for et mangfold av planter, insekter og fisk. Damkonstruksjonene er i dag vandringshindre for blant annet fisk.

Bedre områder for skjul, oppvekst- og gyteplasser for fisk, fjerning av vandringshinder og økt bunndyrproduksjon (mer mat for fisk) vil være positivt for bestanden av fisk, særlig for ørret.

Det har i senere tid blitt foretatt habitatforbedrende tiltak i Rotbergsåa og Løvhaugsåa. Dersom vassdraget tilbakeføres til opprinnelig tilstand/tilnærmet opprinnelig tilstand, vil det mulig redusere behovet for habitatforbedrende tiltak for at fisken skal trives.

I rapporten til Norconsult er det nevnt registreringer av fugl som knekkand, fiskeørn, dverglo og fiskemåke. Disse lever i tilknytning til vann. Økte bestander av blant annet bunndyr og fisk vil også være positivt for disse fuglene, og andre arter som lever i tilknytning til vann.

Elvemusling

I følge rapporten til Norconsult er det registrert elvemusling i Løvhaugsåa. Bestanden vurderes som tynn med lav tetthet, og det mangler funn av små individer. Svært lav tetthet av vertsfisk (ørret) vurderes som den største utfordringen for en langsiktig overlevelse av elvemuslingen i vassdraget.

Elvemusling er oppført som sårbar på den Norske rødlista. Den er en ansvarsart for Norge, hvor vi har en stor andel av Europas forekomster av elvemusling. Arten er i sterk tilbakegang i Europa, og også i Norge er den i sterk tilbakegang flere steder. Årsaken til tilbakegangen er miljøpåvirkninger i leveelvene, og vassdragsinngrep og ulike former for forurensning. Elvemuslingen er avhengig av ørret

eller laks, da muslinglarven først lever en periode som parasitt på gjellene til vertsfisken. For å sikre bestandene av elvemusling i Norge er det utarbeidet en egen handlingsplan for elvemusling.

Dersom nedleggelse av dammene fører til økte bestander av ørret, vil dette være positivt for elvemuslingen. Dette bør vektlegges tungt, da Norge har et ansvar for å ta vare på elvemusling. I handlingsplanen for elvemusling står det blant annet at i et langsiktig perspektiv er målet for forvaltningen at alle nåværende populasjoner av elvemusling skal opprettholdes og sikres en tilfredsstillende rekruttering.

Videre skriver Norconsult i sin rapport om Mellom Røgden at det må undersøkes om elvemusling er utbredt i hele Løvhaugsåa eller kun i nedre deler. Dersom det er elvemusling på strekningen like nedstrøms dammen, bør disse flyttes før anleggsstart, og tilbakeføres ved anleggsarbeidens slutt. Flytting av elvemusling er ikke uproblematisk. NINA har utarbeidet en veileder for flytting av ferskvannsmuslinger i Norge med hovedvekt på elvemusling. Denne bør legges til grunn dersom det er aktuelt å flytte muslinger i forbindelse med anleggsarbeidene.

Vannforskriften og miljøtilstand

Nordre Røgden og Mellom Røgden er etter vannforskriften registrert som sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF). Kort fortalt er formålet med vannforskriften at alle vannforekomster skal ha god eller svært god tilstand. Dersom tilstanden er dårligere enn god, må det settes i gang tiltak. For SMVF vil det ikke være mulig å oppnå god økologisk tilstand, og SMVF blir i stedet klassifisert etter økologisk potensiale. For SMVF er det generelle miljømålet minimum godt økologisk potensiale. Både Nordre og Mellom Røgden har moderat økologisk potensiale.

Dersom damkonstruksjonene fjernes, og det tilbakeføres til opprinnelig tilstand vil ikke Nordre Røgden og Mellom Røgden lenger være SMVF. Da vil det på sikt være mulig å oppnå god økologisk tilstand.

Dersom dammene opprettholdes vil de fortsatt være SMVF. Det må likevel settes i gang tiltak for å forsøke å bedre fra moderat til godt økologisk potensiale. Et av tiltakene som fremgår av vann-nett for både Nordre Røgden og Mellom Røgden er å muliggjøre passasje for fisk.

Verdens tiår for restaurering av økosystemer

FN har utpekt 2021-2030 til verdens tiår for restaurering av økosystemer. Målet er å gi et virkelig løft til arbeidet med å restaurerer forringede og ødelagte økosystemer som tiltak for å bekjempe klimakrisen og styrke matvaresikkerhet, vannforsyning og biodiversitet. Norge har fått et mål om å restaurere minst 15 % av forringet natur. Å legge ned reguleringen i Nordre og Mellom Røgden, og tilbakeføre disse til naturlig tilstand vil være helt i tråd med fokuset på naturrestaurering som er nå.

Vassdrag kan restaureres ved å:

- Gjenskape vassdragets naturlige løp og variasjon
- Gjenskape vandringsmulighet for fisk og andre vannlevende arter
- Fjerne terskler, dammer og utfyllinger

Ved å legge ned dammene i Nordre Røgden og Mellom Røgden er det blant annet dette som vil bli gjort. Når det ikke er lønnsomt/lite hensiktsmessig å opprettholde dammene, er det bedre å tilbakeføre/restaurere sjøene til opprinnelig tilstand.

På bakgrunn av det ovenstående er vannområdet positivt til nedlegging av reguleringen i Nordre Røgden og Mellom Røgden. Det vil være positivt for vannmiljøet og de vannlevende artene, men også for andre arter som lever i tilknytning til vann. I tillegg vil det være et bidrag til restaurering av økosystemer i Norge.

Med vennlig hilsen

Malin Olsen Støa

Vannområdekoordinator for vannområdene Glomma – Kongsvingerregionen, Røgden – Norsälven og Vrangselva - Byälven

Referanser:

Informasjon om elvemusling:

<https://www.statsforvalteren.no/innlandet/miljo-og-klima/fiskeforvaltning/elvemusling/>

Handlingsplan for elvemusling:

<https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m1107/m1107.pdf>

Veileder for flytting av ferskvannsmuslinger i Norge med hovedvekt på elvemusling:

<https://brage.nina.no/nina-xmlui/bitstream/handle/11250/3054574/ninarapport2186.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Restaurering av natur:

<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/arter-naturtyper/naturrestaurering/>